

Kosilo, ki nahrani dušo

AVTOR:

Jelka Sežun

ZNAČKE:[ljudska-kuhinja](#)[pod-strehco](#)[zaloška](#)[hrana](#)[kosilo](#)

Najprej in predvsem, izbrali so si napačno ime. Saj ne da bi bilo kaj narobe s čisto ljubkim **Pod strehco**, čeprav so v pritličju, ampak v resnici bi se morali imenovati Kuhinja z dušo. Ali še bolje, Kuhinja za dušo. Kot sami pravijo – in kar opazite, če preživite le nekaj minut z njimi – pri njih ne dobite le obroka, zraven dobite še nasmeh in toplo besedo. Kar je včasih še veliko pomembnejše od hrane. In za povrh tam tudi zelo dobro kuhajo.

Njihov koncept je genialen: prideš na kosilo in nahraniš še nekoga. Izbirate lahko med tremi meniji, za malico ali kosilo – glavna jed, solata, sok in sladica – plačate tri evre in s tem omogočite socialno ogroženemu človeku, da se **Pod strehco** najé za 50 centov. Ni napaka, petdeset centov. In je še en človek sit. Vsi tisti, ki pravijo, saj bi pomagal, pa nimam časa ali nimam veliko denarja, nimajo več izgovora – na Zaloški 42 v Ljubljani, tam je doma kuhinja **Pod strehco**, lahko komu pomagata že samo s tem, da pridete na kosilo. Sami ali s prijatelji. Ali z družino. In čeprav je to preprost lokal, tja zahajajo tudi znani ljudje in poslovneži. Malo zato, da bi pomagali, malo zato, da bi ljudem

dopovedali, da ni sramota jesti v **ljudski kuhinji**, predvsem pa zato, ker je hrana zares dobra in porcije obilne.

Menza s smehljajem. Da je Strehca s svojimi golimi mizami preveč podobna menzi, se zavedajo tudi sami, vendar se bo to že kmalu spremenilo: spomladi načrtujejo prenovo notranjosti in vrta, postavili bodo žar in razširili jedilnik. Saj prvo, kar **Pod strehco** opazite, tako ali tako ni pohišstvo, še malo ne: pozornost najprej pritegne širok nasmeh prostovoljke Snežane Zarić, ki dela za blagajno. Čeprav ni ura še niti poldne, strank pred pultom zlepa ne zmanjka, nekateri bodo jedli tukaj, drugi jemljejo hrano za domov in Snežana ima veliko dela, vendar ga nikoli ni toliko, da ne bi utegnila opaziti in pozdraviti vsakega novega gosta. Pomagat je prišla pred dvema letoma in ostala. »Jaz sem s strankami, poskušam jih razveseliti, razvedriti, nasmejati, nonstop gobcam. Vse stranke, ki sem jih sprejela, odkar delam, poznam po imenu. Opazim, kadar jih ni, kadar so bolni, kadar so slabe volje, kadar so kakšne spremembe, vse to opazim.«

In za koliko lokalov, v katere zahajate, lahko še rečete kaj takega?

Kuhinja za dušo. **Ljudska kuhinja** deluje v okviru Humanitarnega zavoda **pod strehco**. Hrano strežejo od desetih zjutraj do treh popoldne, s kavo, sladico in sokom postrežejo do štirih. Kako jim uspe s tremi evri in pol nahraniti dva človeka? Z veliko donirane hrane (več kot 120 ton na leto) in z ogromnim vložkom prostovoljnega dela (kakšnih 26.000 ur). Proračun krpajo tudi s kateringom in dostavo hrane na dom. Vsak delovnik – ob koncu tedna počivajo – se zvrsti približno dvajset prostovoljcev: nekateri pomagajo v kuhinji, drugi pomivajo, tretji so kot Snežana v jedilnici med ljudmi, nekaj jih zvečer po trgovinah pobira podarjeno hrano. Na dan pripravijo približno 250 obrokov, število strank pa ves čas narašča. Gostje, ki plačajo polno ceno treh evrov, so v manjšini, zato bi jih radi privabili več, saj je kar tri četrtine takšnih, ki so socialno ogroženi. Njim morajo izpolniti vlogo na Centru za socialno delo, v Zvezi prijateljev mladine ali na Karitasu. Registriranih je okrog 800 ljudi – vsi ne pridejo vsak dan – prošenj pa je še veliko več. Nekateri morajo zavrniti. »Upravičencev je žal preveč, zato smo se odločili, da damo prednost starejšim in mladim družinam. Težko je narediti selekcijo, a jo moramo,« vzdihne Simona Škafar, ki pomaga pri stikih z mediji (a se še raje izmuzne v kuhinjo ali za likalno desko). Simona, ki je prej delala v oglaševanju, je prišla kot prostovoljka in tako kot Snežana ostala. »Odkar tako živim, mi gre v življenju bolje, uresničujejo se besede 'dajte in dano vam bo'. Ko nekaj daš, ko nesebično pomagaš drugemu, toliko dobiš nazaj, da se tega sploh ne da povedati!« vre iz nje.

To je refren, ki ga slišim tako rekoč od vseh prostovoljcev, s katerimi se pogovarjam: tisti, ki daje, dobi več kot dà, pravijo. Pa da so medgeneracijski, se radi pohvalijo. K njim zahajajo starejši, pa tudi mladi, tudi prostovoljci so iz različnih generacij: študenti, diplomiranci, ki še niso našli službe, brezposelni, upokojenci. In da, tudi vas bodo veseli. Ne glede na leta. »Pri nas ljudje ne potešijo le fizične lakote,« večkrat poudari Simona. »Tu smo družina, poznamo se, počutijo se sprejete, malo posedijo, imamo donirano tudi dnevno časopisje, da lahko kaj preberejo.«

Da vedo, da so sprejeti. Kuhinja – preveč utesnjena in s štedilnikom premalo – je nesporno kraljestvo kuharja Romana Klinarja, enega od samo dveh redno zaposlenih v tem socialnem podjetju. Trideset let je že v gostinstvu, pravi, imel je svoje lokale, bil je vodja kuhinje ... in zdaj je tu. »Vse se je poklopilo,« pravi. »Kuhinja je stres. Pa kader je težava, ker pravih kuharjev ni. Meni se je zgodilo, da sem potreboval krompir, pa mi je pomočnica prinesla kivi. Počasi se naveličaš.« Ko mu je prijatelj povedal, da kuhinja **Pod strehco** išče kuharja, se je prijavil. In tako zdaj vsak delovnik vstane ob petih in se pripelje z Jesenic, da lahko ob sedmih začne. Do desetih mora sam z dvema pomočnikoma pripraviti 250 obrokov. Pomočniki so prostovoljci, niso šolano kuhinjsko osebje, zato jih je treba učiti. »Ni problem,« odmahne, »vsega sem jih naučil.«

Ne bom vas spraševala, ali ste tu zadovoljni, ga obvestim, saj vidim, kako ste ves čas nasmejani. Roman se samo še bolj široko smeji. »Včasih sem delal po 280, 300 ur na mesec, tukaj sem pa ob sobotah in nedeljah prost, to je veliko pomembnejše kot denar.« In zdaj sanja o žaru, pa o petnajstih različnih jedeh vsak dan, ne bo to še večji stres? »Saj sem navajen,« skomigne.

Gostje so bili sprva malo zadržani, poroča, »zdaj smo pa že prijatelji. ... Morda bi kdo mislil, da ti gostje niso zahtevni, ampak so. Hočejo, da je dobro, spoznajo se. Saj niso od nekdanj revni, to pride čez noč, to moramo vedeti. In tudi zato se še bolj potrudim, da nimajo občutka, da so odrinjeni. Da vedo, da so sprejeti. Že nasmeh jim veliko pomeni. Marsikdo se zapre med štiri stene, potem je pa še hujše.«

Klub ljubiteljev testenin. Okvirni jedilnik sestavijo za ves teden, potem ga pa sproti prilagajajo glede na to, kakšno hrano dobijo. »Zdajle sem na primer dobil ogromno zelenjave. In je krasna. Ta cvetača sicer ni čisto bela, ampak če je malo pikčasto, tisto pač odrežeš, drugo pa porabiš. Saj je tudi doma tako, če imaš cvetačo tri dni v špajzi, tudi ni več bela. A se da vse to lepo in dobro

uporabiti. Če nam kaj ostane, gre vse naprej, tako da imamo zvečer tako rekoč prazen hladilnik.«

En jedilnik je vegetarijanski, drugi je jed na žlico, tretji je pa vedno meso in priloga, to mora biti, pravijo, ker ga gostje zahtevajo. Na dan porabijo 70–80 kilogramov krompirja, trenutno pa zavzeto pripravljajo projekt testenine – iščejo donatorja testenin, ki so na jedilniku kakšnih trikrat na teden, »ker imajo testenine vsi radi«, kot pravi Roman. Veseli so vsake donacije – sprejemajo nekuhano hrano – tudi če je majhna.

Po nepotrebnem lačni. Roman ima že od prej izkušnje z revščino, na Jesenicah je večkrat gostil otroke iz socialno šibkih družin. In doživel presunljive stvari. »Zelo so prijazni, super otroci. A se ti zasmili, ko pride k tebi sedemletni otrok in ti reče, to je pa moj najsrečnejši dan. In ko ga vprašaš, zakaj, odvrne, ker sem se najedel. Vsi, ki smo bili tam, smo jokali. In tega je preveč.«

Pa tako malo bi bilo treba, pravi: »Začeti bi bilo treba že pri trgovinah, ki preveč hrane vržejo stran. To se da vse zelo dobro uporabiti. Prav noro je, na primer vse toploteke po trgovinah – vsi pečejo, od pic do krač in reber – in vse te toploteke morajo biti zaradi kupcev nenehno polne. Lahko bi na primer rekli: do šestih polnimo, potem pa kar kupijo, kupijo, drugo pa ostane. Ampak ne, do osmih zvečer mora biti vse polno. In potem vse to ostane in vržejo stran. Preverjeno. Tu se da še marsikaj narediti. Če bi vse trgovine ravnale tako kot tiste, od katerih mi dobivamo hrano, niti en človek ne bi bil lačen, prepričan sem, da ne. Tako pa jih je res ogromno.«

Več v Zarji št. 5, 31. 1. 2017